

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 232274 20 Rev
Banjaluka, 20.7.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci, u vijeću sastavljenom od sudija: Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja N.P. iz B. (u daljem tekstu: tužitelj), koga zastupa punomoćnik R.P., advokat iz B., protiv tuženih: K.D.d.o.o. P. (u daljem tekstu: prvotuženi), koga zastupa punomoćnik Z.B., advokat iz B. i S.P. iz B. (u daljem tekstu: drugotuženi), radi raskida ugovora, vrijednost predmeta spora: 114.800 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 232274 19 Gž 2 od 11.3.2020. godine, na sjednici održanoj 20.7.2021. godine donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja, presuda Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 232274 19 Gž 2 od 11.3.2020. godine preinačava, tako što se žalba prvotuženog odbija i potvrđuje presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 232274 19 P 2 od 18.10.2019. godine.

Obavezuje se prvotuženi da tužitelju, na ime naknade troškova revizionog postupka, isplati iznos od 2.223,00 KM.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci, broj: 71 0 P 232274 19 P 2 od 18.10.2019. godine, usvojen je zahtjev tužitelja pa je raskinut kupoprodajni ugovor koji je sačinjen i notarski obrađen od strane V.V. notara iz P., pod brojem ... od 07.12.2009. godine, zaključen između tužitelja, prvotuženog i drugotuženog, kojim ugovorom je prvotuženi prodao tužitelju motorno vozilo – kamion marke V., tip FH 12309 KW, broj šasije YV2A..., broj motora D12..., godina proizvodnje 2000, registarska oznaka ... i poluprikolicu – cisternu za mazut marke U.P., tip CPP..., 3MB, broj šasije ..., godina proizvodnje 1997, registarski broj, za ukupnu cijenu od 114.800 KM i to kamion za cijenu od 90.000 KM, a poluprikolicu za cijenu od 24.800 KM i kojim ugovorom je radi obezbjeđenja plaćanja kupoprodajne cijene ugovoreno da se uspostavi hipoteka drugog reda u korist prodavca, na nekretninama tužitelja kao kupca i njegovog oca drugotuženog P.S. kao založnog dužnika, a koje nekretnine se nalaze u N., Opština B., upisanim u zk.ul. br. 224 k.o. N., označenim kao k.č. br. 113/2 naziva R. stambena zgrada površine 128 m², dvorište površine 500 m² i njiva četvrte klase u površini od 237 m², koje nekretnine odgovaraju nekretninama upisanim u list nepokretnosti broj 262 k.o. N. označenim kao k.č. br. 113/2, njiva četvrte klase u površini od 237 m², dvorište od 500 m² i stambena zgrada od 128 m² upisanim sa po ½ dijela na ime P.S. i P. N., kao i aneks tog ugovora broj 01/10 od 01.01.2010. godine, zaključen između N.P. i prvotuženog

K.D. d.o.o. P., kojim aneksom je izmijenjen član 3. navedenog ugovora kojim je u konačnom definisano da će plaćanje kupoprodajne cijene umjesto 31.12.2009. biti 30.05.2010. godine i kojim su definisani uslovi i način isplate kupoprodajne cijene kao i konstatacija ugovornih strana da kupac nije vršio na vrijeme svoju obavezu iz razloga kvara na vozilu i dugog zimskog perioda (stav I). Stavom drugim iste presude obavezan je prvotuženi da nadoknadi tužitelju troškove parničnog postupka u iznosu od 10.653,55 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 18.10.2019. godine do isplate, dok je u preostalom dijelu (stav III izreke prvostepene presude) preko dosuđenog iznosa, odbijen zahtjev tužitelja za naknadu troškova parničnog postupka.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 232274 19 Gž 2 od 11.3.2020. godine, žalba prvotuženog je uvažena i preinačena prvostepena presuda tako što je odbijen, kao neosnovan, zahtjev tužitelja da se raskine kupoprodajni ugovor broj: ... od 07.12.2009. godine i njegov aneks broj: ... od 01.01.2010. godine, bliže i detaljno opisani u stavu I izreke prvostepene presude.

Stavom drugim drugostepene presude preinačena je prvostepena presuda i u odluci o troškovima postupka, tako što je odbijen zahtjev tužitelja da mu prvotuženi nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 10.653,55 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 18.10.2019. godine do isplate.

Stavom trećim drugostepene odluke odbijen je i eventualni zahtjev tužitelja, da se utvrdi da je raskinut naprijed opisani kupoprodajni ugovor i njegov aneks.

Djelimično je usvojen zahtjev prvotuženog za naknadu troškova prvostepenog parničnog postupka, pa je obavezan tužitelj da nadoknadi prvotuženom te troškove u iznosu od 12.381,50 KM, dok je preko tog iznosa, zahtjev odbijen (stav IV izreke drugostepene presude).

Stavom petim iste presude obavezan je tužitelj da nadoknadi prvotuženom troškove sastava žalbe u iznosu od 1.134 KM, dok je preko tog iznosa njegov zahtjev odbijen, kao i zahtjev za naknadu troškova sudske takse na žalbu.

Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu prvotuženog.

Blagovremenom revizijom tužitelj pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji i osporena presuda ukine a predmet vrati na ponovno suđenje, ili da se preinači tako da se potvrdi prvostepena presuda.

Prvotužena predlaže da se revizija odbije, kao neosnovana.

Revizija je osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se raskine kupoprodajni ugovor i njegov aneks (bliže opisani u izreci prvostepene presude) ili (kao eventualni zahtjev) da se utvrdi da su taj ugovor i njegov aneks raskinuti i da se obaveže prvotuženi da tužitelju naknadi troškove parničnog postupka.

U toku postupka, na osnovu analize i ocjene izvedenih dokaza i nespornih navoda parničnih stranaka, prvostepeni sud je utvrdio: da su se parnične stranke nalazile u ugovornom odnosu,

temeljem kupoprodajnog ugovora od 07.12.2009. godine (u daljem tekstu: predmetni ugovor) koji su zaključili tužitelj, kao kupac i založni dužnik i drugotuženi, kao jemac i založni dužnik, sa prvotuženim, kao prodavcem i založnim povjeriocem, predmet kojeg je bila kupoprodaja kamiona marke V. i poluprikolice – cisterne za mazut marke U.P., za ukupnu kupoprodajnu cijenu od 114.800,00 KM sa PDV i to kamiona za cijenu od 90.000,00 KM i poluprikolica za cijenu od 24.800,00 KM (u daljem tekstu predmetna vozila) koju je tužitelj trebao isplatiti prvotuženom u 48 jednakih mjesečnih rata po 2.391,00 KM; da je prvotuženi predao tužitelju u posjed predmetna vozila, a da tužitelj nije isplatio ni jednu ratu; da su tužitelj i prvotuženi, dana 01.01.2010. godine, zaključili aneks predmetnog ugovora, kojim su ugovorili promjenu roka plaćanja prve rate (umjesto roka do 31.12.2009. godine, određen je rok do 30.05.2010. godine), te je konstatovano da tužitelj nije vršio plaćanje na vrijeme zbog kvara na vozilu i dugog zimskog perioda, a takođe je konstatovano da osnovni ugovor ostaje na snazi; da je tužitelj dana 08.02.2010. godine predao prvotuženom, na ime kompenzacije za ratu, eurodizel gorivo u vrijednosti od 2.272,00 KM; da je tužitelj, dana 22.6.2010 godine, vratio prvotuženom, to jeste predao u posjed predmetna vozila; da su stranke dana 30.6.2010. godine i to tužitelj i prvotuženi, kod preduzeća A. DOO B.L. zaključili dva ugovora o prijemu na komisionu prodaju predmetnih vozila - jedan ugovor broj: ... za prodaju teretnog vozila, po ugovorenoj cijeni od 80.000,00 KM, a drugi ugovor broj: ... za prodaju priključnog vozila po ugovorenoj cijeni od 19.166,00 KM, te da je po oba ugovora prodavac bio tužitelj a kupac prvotuženi; da prvotuženi nije isplatio tužitelju označene cijene vozila na ugovorima o komisionoj prodaji, ali da su predmetna vozila poslije toga i sada, registrovana kod nadležnog organa na ime prvotuženog.

Kod takvog stanja stvari, prvostepeni sud udovoljava primarnom tužbenom zahtjevu. Odluku temelji na odredbama člana 133. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO) uz obrazloženje da su se ispunili uslovi, u vidu promjenjenih okolnosti, za raskid predmetnog ugovora i njegovog aneksa, da su ugovori o komisionoj prodaji služili samo kao osnov za prenos prava vlasništva i registraciju predmetnih vozila na ime prvotuženog, a da se nije radilo o kupoprodaji o čemu najbolje svjedoči činjenica da prvotuženi nije isplatio tužitelju kupoprodajnu cijenu, te da su sve navedene relevantne činjenice nesporne među parničnim strankama zbog čega ih, u smislu odredbe člana 125. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu: ZPP) nije ni trebalo dokazivati.

Odlučujući o žalbi prvotuženog drugostepeni sud je – na temelju činjenica koje je utvrdio prvostepeni sud, nalazeći da je pogrešno primjenio materijalno pravo i da nije došlo do promjenjenih okolnosti, te da je tužitelj i dalje vlasnik predmetnih vozila i da tako proizlazi iz zaključenih ugovora o komisionoj prodaji u kojim je tužitelj (kao komitent i vlasnik) ovlastio komisionara (A. d.o.o. B.) da on u svoje ime, ali za račun tužitelja, kao vlasnika, proda predmetna vozila i za taj svoj posao primi komisionarsku naknadu, ali i da u slučaju da ne proda ta vozila ista vrati komitentu (tužitelju) bez nadoknade – preinačio prvostepenu presudu tako što je odbio primarni kao i eventualni tužbeni zahtjev.

U pravu je revident kada tvrdi da je drugostepeni sud, postupajući na opisani način, temeljeći svoju odluku samo na sadržaju ugovora o komisionoj prodaji predmetnih vozila i ne uzimajući u obzir ostale okolnosti predmetnog slučaja, koje nisu ni sporne među parničnim strankama, pogrešno zaključio da je tužitelj još uvijek vlasnik predmetnih vozila i da nisu ispunjeni uslovi za raskid predmetnog ugovora i njegovog aneksa.

Nije sporno da je po osnovu predmetnog kupoprodajnog ugovora od 07.12.2009. godine, nakon što mu ih je prvotuženi predao u posjed, tužitelj postao vlasnik predmetnih vozila. Time je nesporno da je prvotuženi, kao prodavac, ispunio svoju ugovornu obavezu. Takođe nije sporno da tužitelj, kao kupac, nije ispunio svoju, predmetnim ugovorom, preuzetu obavezu - nije plaćao dogovorene rate (samo je jednom predao prvotuženom, na ime kompenzacije za ratu, eurodizel gorivo u vrijednosti od 2.272,00 KM). Predmetnim ugovorom, članom 3. je dogovoreno, da ako tužitelj, kao kupac bude kasnio više od 30 dana sa plaćanjem pojedine rate (što podrazumjeva da će se isto postupiti i ako uopšte ne bude plaćao rate) da će predmetna vozila vratiti prvotuženom, kao prodavcu. Upravo se desila takva situacija. Nije sporno da je tužitelj predmetna vozila vratio prvotuženom, da je on u njihovom posjedu i da ih je registrovao na svoje ime, te da nije za predmetna vozila isplatio nikakvu naknadu po naprijed navedenim ugovorima o komisionim prodajama teretnog i priključnog vozila.

Dakle, ne samo da su se ispunili uslovi za raskid predmetnog ugovora i njegovog aneksa, nego su ugovarači saglasnošću volja izvršili i vraćanje predmetnih vozila. Kod takvog stanja stvari, ne stoji tvrdnja prvotuženog, isticana tokom postupka i ponovljena u žalbi protiv prvostepene presude, da predmetni ugovor „ostaje na snazi“. Naime, njegova svrha, da tužitelj postane vlasnik predmetnih vozila a prvotuženi za to primi kupoprodajnu cijenu (što je svrha ugovora o prodaji iz člana 454. stav 1. ZOO), kod naprijed opisanog ponašanja parničnih stranaka, kao ugovarača, se ne može ostvariti. Štaviše, oni to i ne žele, što su i dokazali – tužitelj vraćanjem predmetnih vozila, a tuženi prijemom istih i njihovom registracijom na svoje ime.

Prvotuženi ističe da je predmetni ugovor realizovan pa da se kao takav ne može raskinuti. Međutim, takva tvrdnja nije utemeljena na provedenim dokazima. Upravo suprotno, iz naprijed navedenih činjenica, koje nisu ni sporne među parničnim strankama, očigledno proizlazi da nije realizovan, jer je došlo do vraćanja predmeta prodaje. Uostalom, i pod uslovom da je realizovan bio bi dalje bez pravnog dejstva, jer bi se njegovom realizacijom iscrpili prava i obaveze obe ugovorne strane.

Prvotuženi ničim nije dokazao da je postojao dogovor da predmetni ugovor ostane na snazi u pogledu sredstava obezbjeđenja (založnog prava na nekretninama tužitelja i drugotuženog) dok mu tužitelj ne isplati iznos od 15.634,00 KM, koje potraživanje i nije predmet ovog spora i ono se može ostvariti samo u nekoj drugoj parnici. Predmetnim ugovorom je bilo ugovoreno založno pravo - hipoteka na nekretninama tužitelja i drugotuženog, kao obezbjeđenje plaćanja kupoprodajne cijene, a ne radi obezbjeđenja potraživanja koje spominje prvotuženi u navedenom iznosu od 15.634,00 KM. Kada je, vraćanjem predmetnih vozila prvotuženom, kao prodavcu, otpala obaveza plaćanja kupoprodajne cijene od strane tužitelja, kao kupca, bez pravnog dejstva je

ostala i ugovorna odredba kojom je ugovorena hipoteka, kao obezbjeđenje plaćanja te kupoprodajne cijene (član 295. stav 2. ZOO). Nadalje, tužitelj i prvotuženi, i pod uslovom da je postojao dogovor da predmetni ugovor ostane na snazi u pogledu sredstava obezbjeđenja naprijed navedenog spornog potraživanja, to nisu mogli regulisati usmenim dogovorom, nego samo notarski obrađenom ispravom kako propisuje odredba člana 68. stav 1. tačka 4. Zakona o notarima Republike Srpske („Službeni glasnik RS“ br. 86/04 do 82/19).

Žalbene tvrdnje prvotuženog da tužitelj nije ni imao pravnog interesa da vodi ovu parnicu i da ništa ne dobija presudom kojom je udovoljeno njegovom zahtjevu, slijedom čega da je trebalo odbaciti tužbu, nisu mogle ishoditi drugačiju odluku. Naime, provjeravanje postojanja pravnog interesa (i pod uslovom da je to bilo nužno u ovoj parnici, s obzirom na prirodu primarnog tužbenog zahtjeva koji je usvojio prvostepeni sud) umjesno je samo ako se obavlja preventivno – prije meritornog odlučivanja o zahtjevu. Ako je zbog pogrešne ocjene o postojanju takvog interesa ipak došlo do aktivnosti suda koja objektivno nije bila potrebna, nema sada, nakon donošenja meritorne odluke, opravdanog razloga da se rezultati postupanja, ako su meritorno pravilni, poništavaju samo zbog toga što za njihovo stvaranje nije postojala ova procesna pretpostavka (pod uslovom da je i bila potrebna).

Prema navedenom, u pobijanoj odluci je pogrešno primjenjeno materijalno pravo, slijedom čega je, na osnovu odredbe člana 250. stav 1. ZPP, odlučeno kao u izreci.

Kako je na opisani način ovaj revizioni sud preinačio pobijanu presudu, to je saglasno odredbama člana 397. stav 2. i člana 386. stav 1. ZPP, prvotuženi (pored obaveze određene prvostepenom presudom da nadoknadi troškove tužitelju) obavezan da mu nadoknadi i troškove revizionog postupka, u iznosu od 2.223,00 KM, koji se saglasno tarifnom broju 2. stav 3. i člana 12 Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik RS“ broj: 8/05) sastoje od troškova sastava revizije, s tim što nisu dosuđeni traženi troškovi takse na reviziju, jer u spisu nema dokaza da je tog troška bilo, odnosno da je tužitelj uplatio taksu na reviziju.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Acić